

Festivalul Salzburg 2005. SUB SEMNUL DESTINULUI

(Costin Popa – 25 august 2005)

Acesta ar putea fi genericul selecției de program a maestrului **Riccardo Muti** (foto) pentru concertul pe care l-a susținut la pupitrul Corului Operei de Stat și Filarmonicii din Viena în Festivalul de la Salzburg. Un traiect pe care celebrul dirijor l-a construit începând cu o lucrare mai puțin cunoscută, Corul morților de Goffredo Petrassi (1904-2003).

Compus între anii 1940-41, cu primă audiție absolută în 1941, ineditul opus a fost inspirat de poemul macabru al lui Giacomo Leopardi **Dialogul lui Frederik Ruysch cu mumiile sale**, o conversație imaginară a unui medic – om de știință olandez (la conjunctura secolelor XVII-XVIII) cu corpurile pe care le îmbălsăma. Subiecte? Viața, moartea, ambele în mod egal apreciate ca fără de speranță, cu alte cuvinte, schimbarea unui iad cu altul. Petrassi și-a subintitulat lucrarea **Madrigal dramatic** și a destinat-o unui cor de bărbați precum și unei mini orchestre simfonice compuse din alămuri, contrabași și percuție, cărora li se alătură nu mai puțin de trei piano (Rainer Keuschnig, Herbert Rüdiss, Maria Prinz).

Riccardo Muti a trecut prin întunecatele conversații petrassiene cu o filosofie proprie, depărtată de orice lamento umbrat de resemnare. Îl simți pe dirijor discutând ca un apologet al vieții eterne, neîncovoiat de presimțiri funeste... un concept pe care aveam să-l regăsim și în tălmăcirea ce urma să o rezerve pentru celelalte opusuri din program. În **Coro di morti** s-a putut distinge chiar o subtilă notă ironică, la evidențierea pasajelor de virtuozitate ale trompetelor și ale coriștilor.

A urmat **Schicksalslied** op.54 de Johannes Brahms, **Cântecul destinului** pe un text de Friedrich Hölderlin din romanul său **Hyperion**. Într-o primă secțiune destinată introducerii în atmosferă, ca reflexie introspectivă asupra antichității – la care sursa textului face trimitere, minunatul cânt legato al corului Operei vieneze (dirijor Rupert Huber) induce o atmosferă de adâncă visare. O și mai puternică opțiune a lui Riccardo Muti în fața sortii se face simțită imediat. Revine astfel celei de-a doua secțiuni, în care ansamblul academic de voci are rolul principal, să statueze cu forță beethoveniană, cu contraste alternante și suverane culminații, gândul oedipian al șefului de orchestră, ca o prefață a ultimei piese din program, **Simfonia a V-a în do minor**, op. 67 de Ludwig van Beethoven... **Simfonia destinului**.

Muti nu dă răgaz asistenței și, chiar dacă aplauzele cu care a fost întâmpinat nu se stinseseră, atacă bulversant celebrele acorduri. Tulburătoare viziune, răscolitor dramatism! Tumultul copleșește, Filarmonica din Viena se metamorfozează într-un uriaș clocot sonor (**Allegro con brio**) care nu se ostoiește decât pentru a permite oboiului solist (ce fermecătoare calitate instrumentală!) să-și expună **Adagio**-ul său, domol până la extrem, puternic evocator. Și totul se reia cu aceeași alternanță de la super-forță la delicatețe, de care faimoasa orchestră este capabilă. Înlănțuirea partidelor apare cu aceeași omogenitate în partea a II-a (**Andante con moto**) în care violele și violoncelele debutează cu legato unduitor. Există la "cordarii" din Wiener Philharmoniker și un cânt pianissimo misterios, ca un murmur, care, iată, pregătește asaltul tăios al alăturilor din partea

a III-a, **Allegro**. Sunt sunuri ce se regăsesc și în secvențele premergătoare izbucnirii dezlănțuite a părții finale, **Allegro**, care în viziunea lui Muti capătă o putere nemărginită de expresie. Tempo-ul este amețitor, îndeosebi în paginile concluzive, **Presto**, într-un vârtej electrizant ce cuprinde totul. Nestăpânită furie... explozivă revoltă... un Oedipe doborând destinul.

Riccardo Muti, tensionat la maximum, decupează spațiul cu fulgerătoarea-i gestică, neuitând să meargă cu minuțiozitate până la modelarea celor mai infime intervenții instrumentale și, totodată, să rămână elegant în atitudine.

Este evident că între maestrul italian și Filarmonica vieneză s-a stabilit o relaționare specială, fondată pe comuniune ideatică. Programul Petrassi – Brahms – Beethoven a dovedit-o odată în plus.

* Foto copyright Teatro alla Scala.